

Tekst: Speech Loco Burgemeester / wethouder Leon Meijer
Onderwerp: Herdenking Holocaust bij Joods Monument
Datum: Zondag 29 januari 2017
Locatie: Vossenakker, Paasberg, Ede

'Je komt uit Ede? Dat zal mijn man leuk vinden', zei een van mijn nieuwe collega's. Het was september 1991 en ik was net begonnen als wetenschapper aan het Technion, de Technische Universiteit in Haifa, Israël. Ik ontmoette Nathan, de man van mijn collega, een paar weken later. Nathan was tijdens de oorlog als tiener ondergedoken op een boerderij in Ede. Hij had zijn leven te danken aan mensen die met gevaar voor eigen leven hem hadden opgenomen in hun gezin. Na de oorlog was hij naar Israël vertrokken, getrouwd en kinderen gekregen.

Op de stenen gedenkplaat van het Joods monument staat de naam van Gunther Frankenthal. Hij was net zo oud als Nathan. Nathan overleefde de oorlog, Gunther is 15 jaar als hij in Auschwitz sterft. Vandaag herdenken we Gunther en 51 andere Joodse Edenaren die omgekomen zijn in de kampen. Niet alle namen staat op de stenen plaat, op het digitaal monument van de gemeente vindt u er meer. Zoals Nollus en Emma Overweg, 9 en 7 jaar, ondergedoken op de Zonneoordlaan, omgekomen in Auschwitz,. We herdenken Joodse inwoners van Ede die vaak ondergedoken zaten, verraden werden, op transport gezet naar Westerbork en vandaar naar kampen als Auschwitz en Sobibor. 75% van de Joden in Nederland overleefde de Tweede Wereldoorlog niet, een van de hoogste percentages in Europa.

Afgelopen vrijdag was het 72 jaar geleden dat het kamp Auschwitz werd bevrijd. De oorlog en de vervolging van joden, zigeuners, gehandicapten en homo's was ook in Ede voelbaar. In onze gemeente hield de NSB haar hagespraken op de Goudsberg, de Sicherheitsdienst martelde mensen in de Wormshoef. En er waren gelukkig ook mensen die Joodse onderduikers verstopten.

Zes miljoen Joden, uit elk dorp en elke stad. Je zou denken dat we onze les geleerd hebben en het ons gelukt is om in de afgelopen 72 jaar antisemitisme uit te bannen. Maar helaas Jodenhaat is in 2017 nog springlevend.

Jonathan Sachs, voormalig opperrabbin van het Verenigd Koninkrijk vergelijkt antisemitisme met een virus. Een virus dat steeds opnieuw de kop

opsteekt. De vorm is anders, het doel is steeds hetzelfde: de Jood heeft geen recht van bestaan.

In de Middeleeuwen werden de Joden vervolgd vanwege hun geloof, in Nazi-Duitsland vanwege hun ras en vandaag de dag vanwege Israel. Het neemt verschillende vormen en acties aan, maar de kern is dat de Jood geen recht van bestaan heeft als vrij en gelijkwaardig mens.

Het resultaat is dat 1/3 van de Joden in Europa overwegen om te emigreren. In Frankrijk overweegt zelfs de helft van het aantal Joden om te vertrekken. En dat is niet vreemd als je kinderen niet naar school kunnen zonder streng beveiligd te worden. Als je het teken van je geloof niet kunt dragen zonder op straat uitgescholden te worden. Als de oproep klinkt om geen Israelische producten te kopen..

Rabbin Sachs vraagt zich af hoe dat nou kan. Waarom krijgen we het virus niet uitgeroeid. Zijn antwoord is, het muteert. Eerst was het de godsdienst, toen het ras en nu de natie Israel. De vorm verandert.

Antisemitisme kan alleen maar groeien als het geaccepteerd wordt door de samenleving. Als de haat een grond van rechtvaardiging vindt. Het is makkelijk te haten, maar moeilijk om haat te rechtvaardigen in het openbaar.

Door de geschiedenis heen hebben mensen hun rechtvaardiging gezocht in de hoogste bron van autoriteit in hun cultuur.

In de middeleeuwen was het religie – we hadden religieus antisemitisme. Men beriep zich op de Paus, het christendom. Na de verlichting was het de wetenschap. De nazi's beriepen zich op Darwin en de quasi-wetenschappelijke rassenstudies. In onze cultuur bestaat er geen hogere autoriteit dan die van de mensenrechten. Opmerkelijk dat Israel is beschuldigd van de vijf hoofdzonden tegen mensenrechten: Racisme, apartheid, misdaden tegen de menselijkheid, etnisch zuiveringen en genocide.

Er zijn 56 moslim staten en 103 staten met een christelijke oorsprong, slechts een Joodse staat. En alleen van die Joodse staat wordt het recht op existentie regelmatig in twijfel getrokken. In een toespraak voor het Europees Parlement (27 sept 2016) zegt hij: "Antisemitisme heeft vandaag de vorm aangenomen van anti-zionisme." Andrew White de Anglicaanse bisschop van Bagdad die daar 128 jezidische meisjes bevrijdde uit de handen van IS zegt het ook: "We leven in een wereld die niet alleen anti-Israel is, maar ook anti-semitisch en anti-joods.

Natuurlijk is er een verschil tussen Joden en Israëli's, tussen Zionisme en Judaïsme, tussen Jeruzalem en Amsterdam. Maar dat maakt voor de nieuwe anti-semiet niet uit. Die maakt geen onderscheid.

Het waren Joden die omgebracht werden in Toulouse, Parijs, Brussel en Kopenhagen.

Als Israël Gaza binnenvalt, vliegen de stenen door de ruiten van Opperrabbin Jacobs in Amersfoort. Hij is Jood, geen Israëli.

Na terreur aanslagen in Berlijn en Istanboel hangt de vlag van die landen halfstok op het stadhuis van Rotterdam. Als na een terreuraanslag in Jeruzalem ook de Israëlische vlag halfstok gehangen wordt, worden er raadvragen gesteld of dat wel terecht is.

Als Israëlische producten geweerd worden uit de supermarkt, denken jongeren in Amsterdam dat je iemand met een keppeltje uit mag schelden op straat of erger in elkaar slaan.

Afgelopen maandag was ik bij de liberaal joodse synagoge in Den Haag. Een permanente politiepost voor de deur. Beveiligingscamera's aan alle zijden van het gebouw. Wij stoppen Joodse kinderen achter hoge hekken, zodat ze veilig naar school kunnen. We zetten de verkeerde mensen achter een hek. Niet zij die bedreigd worden, maar zij die bedreigen horen achter een hek.

Antisemitisme is niet dood. Iedere generatie heeft de dure plicht het onrecht van deze haat in het licht te brengen. Het virus te bestrijden. Daarom staan wij vandaag hier, om te gedenken en elkaar aan te sporen het niet opnieuw te laten gebeuren. Abraham Joshua Heschel waarschuwt ons dat als we ons niet uiten, ons aanpassen aan wat de wereld om ons heen vindt, 'het hart zwijgt, onze woorden dood gaan en het gebed een langvergeten taal wordt.'

Laat ons hart spreken,
onze woorden leven brengen
en ons de taal van het gebed herinneren.

Ik sta hier met u om te gedenken, het hart te laten spreken. Geen mens is minderwaardig, haat is niet te rechtvaardigen. En met u herinner ik me graag de taal van het gebed, het slot van het eeuwenoude Kaddish

Hij die vrede maakt in de Hoge,
Moge Hij vrede maken over ons
en over heel Israel

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו	Oseh shalom bim'romav
הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ	Hu ya'aseh shalomaley nu
וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל	v'al kol Yisrael
וְאָמְרוּ אָמֵן.	v'Imru Amen.